

Naamvallen: casus

Een substantivum heeft in een zin altijd een bepaalde functie:

- onderwerp: subject
- naamwoordelijk deel
- lijdend voorwerp: object
- meewerkendvoorwerp
- bijvoeglijke bepaling
- bijwoordelijke bepaling

De functie die een woord in de Latijnse zin heeft, kun je zien aan het einde van het zelfstandige naamwoord. Latijnse zelfstandige naamwoorden krijgen namelijk een ander einde/een andere uitgang, als ze een andere functie krijgen. Zo'n uitgang waaraan je de functie van het woord kunt aflezen heet naamval/**casus**. Hiervan bestaan er per woord 6. Van iedere naamval bestaat een enkelvoud: singularis: sg. en een meervoud: pluralis: pl.

1. **nominativus** geeft

- het onderwerp
- of het naamwoordelijk deel aan

2. **genitivus**: geeft eigenlijk een bijvoeglijke bepaling van bezit. Te vertalen met **VAN**. Bijzondere vormen van gebruik:

- **genitivus possessivus**: deze genitivus geeft de bezitter van iets aan: **van** bv. domus filiae - het huis van de dochter
- **genitivus qualitatis (van kenmerk)** geeft van persoon of ding een eigenschap en bestaat altijd uit een naamwoord in de genitivus + een bijvoeglijke bepaling: vir barbae longae - een man van/met lange baard
- **genitivus partitivus** geeft een verzameling waaruit iets afkomstig is: decem milites Romanorum - 10 soldaten van de Romeinen
- **genitivus subjectivus (van onderwerp)** sommige substantiva zijn van een werkwoord gemaakt bv. timor - vrees; bij zo'n substantivum kan een genitivus komen die aangeeft wie vreest bv. timor patris - de angst van vader (vader is bang
- **genitivus objectivus (van lijdend voorwerp)** : bij zo'n substantivum gemaakt van een werkwoord kan een genitivus komen die aangeeft wie (lijdend voorwerp) vader vreest. Patris timor filii - Vaders vrees voor zijn zoon. Zo'n genitivus objectivus kun je op verschillende manieren vertalen: van, voor, jegens, tot, naar etc. bv. Verlangen naar geld, angst voor de dood, haat jegens de leraar Latijn.

3. **dativus**:

- geeft het meewerkend voorwerp aan; te vertalen met aan of voor. De dativus wordt gebruikt bij bepaalde
 - werkwoorden (librum domino do - ik geef de heer een boek),
 - bijvoeglijke naamwoorden (utilis urbi - nuttig voor de stad)
- en in een aparte zegswijze met het werkwoord esse: domino equus est. - Aan de heer is een paard; de heer heeft een paard. Dit gebruik heet de **dativus possessivus**.

4. **accusativus**:

- geeft het lijdend voorwerp aan
- of komt vaak na een voorzetsel een bijwoordelijke bepaling: ad domum - naar huis
- of betekent vaak zonder voorzetsel (acc. regionis) **naar**: Romam - naar Roma

- of geeft een tijdsbepaling aan (acc. temporis): gedurende, bv. quinque annos - gedurende 5 jaren.
5. **ablativus**: geeft de bijwoordelijke bepaling aan
- zonder voorzetsel; te vertalen met **door met vanaf**
 - na voorzetsel bv. Ex urbe - uit de stad..
 - **ablativus instrumenti**/van middel: met. Te gladio neco - ik dood jou met een zwaard
 - **ablativus separativus**: vanaf. Roma venio - ik kom van Rome
 - **ablativus causae**/ van oorzaak: door, uit. timore territus - verschrikt door angst
 - **ablativus locativus**/ van plaats: in te In urbe - in de stad
 - **ablativus temporis**/ van tijd: in, vanaf/sinds, binnen. nocte - in de nacht
 - **ablativus qualitatis** (bestaat altijd uit een zelfstandig naamwoord en bijv nw in de abl): met, vanaf. vir longa barba - een man met lange baard
6. **vocativus**: de vorm die de aangesproken persoon aangeeft, meestal herkenbaar aan het feit dat het woord tussen komma's staat en soms voorafgegaan door de uitroep 'o'. De vocativus is normaal gelijk aan de nominativus; alleen bij de mannelijke woorden op -us van de 2^e declinatie eindigt de voc. op **-e**: o domine - o heer. Als het woord op **-ius** eindigt wordt de vocativus **-i** bv. Filius: o fili - o zoon. Let op: meus filius wordt in de vocativus mi fili,